

KARAKTER (53) *sb m*

karakter (43), **charakter** (10); *karakter BielKom* (3), *BielKron* (13), *RejPos*, *BietSpr* (2), *WujJudConf*, *CzechEp* (3), *NiemObr*, *JanNKar* (17), *JanNKarGórn*, *GosłCast*; *charakter WujJud* (7), *RybGęśli*, *WujNT* (2).

Oba a jasne (w tym w pierwszym 1 r., w drugim 2 r. błędne znakowanie); -e- (15), -é- (3); -e- JanNKarGórn; -é- GosłCast; -e- : -é- JanNKar (14 : 2).

sg N karakter (6). ◇ G karakteru (2). ◇ D karakterowi (2). ◇ A karakter (4). ◇ I charakterem (3); -em (2), -(e)m (1). ◇ L charakterze (3). ◇ pl N karaktery (1). ◇ G charakterów (12); -ów (7), -(o)w (5). ◇ D karakter(o)m (3). ◇ A karaktery (15). ◇ I karaktermi (1) JanNKar, charakterami (1) BielKron.

Sł stp brak, Cn s.v. pismo, Linde XVII – XIX w.

1. *Forma, kształt [kształt, forma, figura, wzór, foza – character Cn] (25) : Inter caetera trzy łą chory/ á trzeći iákoby Graeckim chorom przygánia: bo oni iuż ołobny chárákterem do thego máią KochOdpr A2.*

a. *O znakach pisarskich, literach; alfabet [w tym: w pl (17)] (25) : Piśzą iedni przes káráktery nieznáioime/ drudzy przes liczbę/ drudzy tylko przes Vocales, drudzy per Consonantes BielSpr 49; NiemObr 173; RybGęśli A4; Bo iefliż ięzyki/ Zydowfki/ Grécki/ Láćińfki/ Włofki/ Fráncufki/ Niemiecki/ etc. máią w śwym piśaniu káráktery śwé włáfné rózné od drugich: Polfki czemuby mieć niemiał? JanNKar A3v, Av, A4, A4v, D3, Gv [2 r.].*

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy języka [karakter + przymiotnik (8), przymiotnik + karakter (2)] (10): BielKron 46; Ták o onych Robertách/ y Henrykách Stephanách w Paryżu/ fłychamy/ że ie Król Fráncufki Henryk/ iefli fie nie myślę Wtóry/ do wydánia kárákterów Gréckich z fkarbu śwego znácznie rátował. JanNKar B, A, A3v [2 r.], Bv, B3, G, Gv; JanNKarGórn D3v.

Wyrażenia: »karakter ku pisaniu« (1): [Feniks] Wynalazł też káráktery ku piśaniu BielKron 49.

»karakter prosty« (2): zdało mi fie [...] wydác przynamniéy tę Polfzczyznę nową/ Kárákter dwóy Polfki/ vkośny y profty JanNKar A3v, D4v.

»karakter tajemny« (1): Iefliż wzięł od Troiánow, iefliż téż ná on czás potrzebá vkázowála, kárákterów vżywác táiemnych (co więc pod takim czáfem bywa) niewiém JanNKar B3v.

»karakter ukośny« (3): I. IANVSZOWSKIEGO, WSTĘPEK DO ORTHOgráphiiey Polfkiey, nowym kárákterem Polfkim vkośnym. JanNKar B3, A3v, D4v.

Szeregi: »buksttab abo karakter« (1): Ten żydy piśác napirwey nauczył/ wynalazły bukftaby ábo kárák. ku piśaniu s piśmá Káldeyfkie⁹⁰ BielKron 45v.

»słowo i karakter« (1): ci też łobie s śwymi zwolenniki zmyflili Kábále Greckimi fłowy y kárákterami BielKron 46.

»karakter abo znak pisany« (1): którą [kabałę] (powiedaią) Bog Moizelzowi ná gorze Syná obiáwił przez káráktery álbo znáki piśane BielKron 46.

2. *Znak rozpoznawczy, cecha, piętno [character – cech, znak Mącz 51a; – piętno, cycha Calep; cecha na bydłęciu, naczyniu, piętno – character Cn] (28) : A ktore iefł imię twoie/ Ktore maż godziny fwoie/ Ktore káráktery kładzyefz/ Kiedy śwego gdzye wynaydzyefz. BielKom D2, D2, D3; BielKron*

136; ABy też prześpiecznieyfy byli od zdradziec iákich [...] wytłaczáli káždemu tákiemu ná fkorze Rycerfkie káráktery *BielSpr* 11v; *CzechEp* 407, 408, 416.

W charakterystycznych połączeniach: karakter czynić, kłaść, nosić (2), wytłaczać, wziąć.

a. *W religii katolickiej tzw. charakter sakramentalny (10)* : Poświęcanie fákrámentow nie chárákterom przywłóczamy. *WujJud* 166 *marg*, 166, *Nnv*; *WujJudConf* 165.

Szeregi: »charakter albo piątno (*a.* piątnowanie)« (4): Trzyma Kościół S. Powfzechny/ że ná trzech Sákrámenćiech/ to ielt/ ná Krzćie/ ná Birzmowániu/ na Kápláńfkim święceniú/ Pan Bog przez Ducha ś. náznacza y pieczętuie dufze náże nieiákim znákem ktory chárákterem álbo piątnem zowá *WujJud* 165v, 165 *marg*, 166, L17v.

»charakter abo pieczęć« (2): Chárácter ábo pieczęć krztu S. *WujNT* 625 *marg* [*idem*] Zzzzz3v.

b. *Znak (czasem słowo) o mocy magicznej, czarnoksięskiej (10)* : Wymyflił też záklinánie/ zowá Exorcyzm/ ktorym czárty wypádzáli Zydowie/ y niemocy goili przez zyołá y káráktery. *BielKron* 79, 464 [4 r.], 467.

W połączeniu szeregowym (1): ábo iżby fie do iákich czárow/ do zyoł/ do fwiec/ y do rozmaítých kárákterow vciekał/ odftápiwfy nádzyeie á obrony Pána fwoiego *RejPos* 331.

Szeregi: »karakter albo (i) słowo« [*szyk 1 : 1*] (2): Tám będąc w ofobności vczyli fie czárnoklięftwu przez káráktery álbo fłowá Káldeyfskie *BielKron* 9; *GosłCast* 37.

»znak albo karakter« (1): Nie czyńcie ná ciele fwoim żadnych znákw álbo kárákterow *BielKron* 36v.

Synonimy: **1.a.** *buksztab, litera*, »znak pisany«; **2.a.** *piątno, pieczęć*; **b.** *znak*.